

1943. 9) Lankes M.: Med. Wet. Nr 12/1954. 10) Sobiech, Jasińska, Skurski: Med. Wet. Nr 10/1952. 11) Shanks P. J.: Med. Wet. Nr 8/1953 ref. z Vet Rec. Nr 25/1952 12) Seifried O.: Vitamine und Vitaminmangelkrankheiten bei Haustieren 1943.

ЯН ХВАЛИБУГ

К ВЫЯСНЕНИЮ ЭТИОЛОГИИ ВОСПАЛЕНИЙ ЖЕЛУДКА И КИШЕК У СВИНЕЙ ЗЕЛЁНОГОРСКОГО ВОЕВОДСТВА

Учёт бактериологических исследований и голосов ветеринарных врачей приводит автора к выводу, что действительным фактором вызывающим у свиней зелёногорсково воеводства Польши болезнь с признаками воспаления желудка и кишек не является инфекционное начало, причины болезни находятся в пищевой

а особенно в витаминной недостаточности и гельминтозной инвазии. Описаны случаи патогенетически различные и не представляют одной болезни.

JAN CHWALIBÓG

A NOTE TO THE EXPLANATION OF THE AETIOLOGY OF SWINE GASTROENTERITIS ON THE TERRAIN OF THE ZIELONOGÓRA PROVINCE

On the basis of results of bacteriological examinations and opinions of veterinary surgeons practitioners the author reaches the conclusion that the disease of pigs on the terrains of the Zielonogóra province, manifested by gastro-enteritis is not principally caused by infectious agents but by dietary, particularly vitamin deficiency, ascariasis and other factors. The described cases are of various pathogenic background and do not constitute one pathologic entity.

T. ŻULIŃSKI i T. SZUPERSKI

Zakaźna brodawczyca (*papillomatosis infectiosa*) jamy ustnej u lisów srebrzystych

Z Zakładu Anatomii Patologicznej Wydz. Wet. W. S. R. w Lublinie
Kierownik: Prof. Dr TADEUSZ ŻULIŃSKI.

Brodawczyca (*papillomatosis*) w obrębie jamy ustnej zdarza się u wszystkich zwierząt. Wyróżnia się dwie zasadnicze postaci: brodawczycę miejscową (*p. localis*) i brodawczycę rozsianą (*p. disseminata*). Pierwsza postać występuje najczęściej u psa, świni i konia jako pojedyncze lub mnogie brodawkowate twory umiejscowione szczególnie na dziąsłach (*epulis papillomatosa*), rzadziej na błonie śluzowej policzków i podniebienia, nie wykazując dążności do rozprzestrzeniania się w obrębie jamy ustnej. Przyczyn tej brodawczycy dopatrują się przede wszystkim w działaniu czynników mechanicznych w postaci przewlekłego drażnienia, urazów itp. Między innymi przyczynami mogą być podrażnienie dziąsła przy zmianie zębów (u świń), przewlekłe zapalenie ozębnej i inne schorzenia zębów. Brodawczyca rozsiana, spotykana głównie u zwierząt młodych, zdarza się najczęściej u bydła i psów, rzadziej u koni. Zmiany umiejscawiają się przede wszystkim na wargach, błonie śluzowej policzków, na języku, podniebieniu twardym, rzadziej na dziąsłach. Spotykano również brodawczaki w krtani, przy wejściu do gardzieli, w przełyku i przedłożkach u przeżuwaczy. Powszechnie przyjmuje się obecnie, że rozsiana postać brodawczycy w jamie ustnej jest wywołana przez zarazek przesyeczalny. Często obserwowano samoistne wyleczenie zmian brodawczakowatych. Stwierdzono, że wirus powodujący brodawczycę jamy ustnej u psów należy do zarzków epiteliotropowych i posiada szczególne powinowactwo do błony śluzowej jamy ustnej. Zarazek przechodzi przez sączki Berkefelda. Po samowyleczeniu się zwierzęcia uzyskuje ono znaczną odporność (A. R u n e l l s).

Okres wylęgania choroby u szceniąt wynosi 30—33 dni, przedłużając się o 10 dni u szceniąt niedożywionych i słabowitych. Przypuszcza się, że odczyn chemiczny tkanek u źle żywionych szceniąt może powodować powstrzymanie rozwoju wirusa. — Te pewne szczegóły dotyczące brodawczycy zakaźnej u psów zasługują o tyle na podkreślenie, że przypadki własne obserwowano u lisów srebrzystych, spokrewnionych rodzajowo z psem.

Badania własne

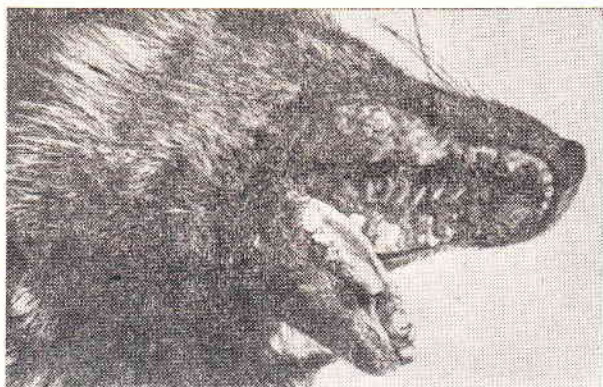
Brodawczycę u lisów srebrzystych stwierdzono w jednej z ferm państwowych w woj. lubelskim w jesieni 1954 r. u kilku zwierząt. Po sezonowej likwidacji zwierząt schorzenie wystąpiło ponownie w 1955 r., obejmując pod koniec sezonu około 60% pogłowia. Znamiennym jest, że chorobę obserwowano tak wśród szceniąt (począwszy od 6 tygodnia życia) jak również sporadycznie u lisów dorosłych. Wprawdzie wzrost guzów nowotworowych był dość szybki, jednak trwał kilka miesięcy, dzięki czemu zwierzęta dorastały do stanu użytkowego. Okoliczność ta wpłynęła na nieprzywiązywanie szczególniejszej wagi hodowców do schorzenia.

O zakaźnym charakterze choroby świadczy fakt szybkiego przenoszenia się jej na osobniki zdrowe przez styczność oraz wybuch zarazy w fermie prywatnej, która zakupiła w fermie założonej lisa, nie wykazującego jeszcze szczególniejszych objawów klinicznych.

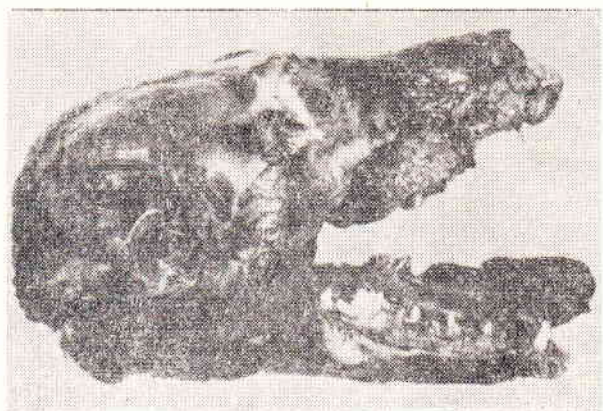
Z końcem sezonu zostały zabite również wszystkie osobniki wykazujące jakiegokolwiek zmiany brodawczycy z wyjątkiem jednej pary, z której po pokryciu samicy zabito samca, pozostawiając chorą samicę do dalszej obserwacji.

W następnym sezonie tj. w 1956 r. zmiany chorobowe u samicy ulegały samowyleczeniu i urodziła ona 6 zdrowych szceniąt, u których nie stwierdzono żadnych zmian chorobowych.

Zmiany anatomopatologiczne. U zwierząt obserwowano w jamie ustnej na dziąsłach obu szczęk początkowo pojedyncze twory brodawkowate, wielkości siemienia lnianego do ziarna grochu, szybko powiększające się i zlewające, kształtu kulistego lub stożkowego, o powierzchni gładkiej lub wrębiastej, niekiedy uszypułowane. W przypadku znacznego wzrostu guzów i zlewania się ich,

Ryc. 1

Ryc. 2

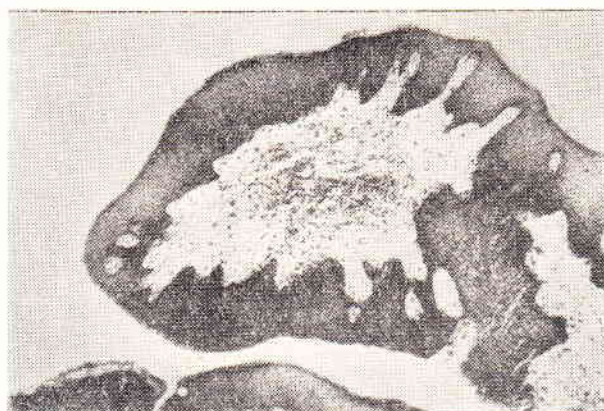

Ryc. 3

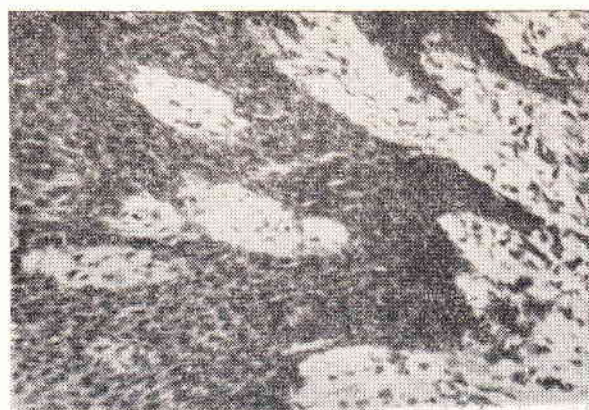
powstawały kalafiorowate narośla (ryc. 1 i 2), osiągające taką wielkość (jaja kurzego), że uniemożliwiały często zwierzęciu zamknięcie jamy ustnej (ryc. 3). U zwierząt takich obserwowano ślinotok oraz utrudnienie w przyjmowaniu pokarmu, zwłaszcza twardego i grubo mielonego. Brodawczaki posiadają barwę szaroróżową, spistość raczej miękką; większe guzy wykazują ubytki i nadżerki spowodowane urazami mechanicznymi, ulegając zakażeniom wtórnym (ropienie). Zęby, otoczone tkanką nowotworową, chwieją się, dają się łatwo usunąć lub wypadają.

Badanie sekcyjne zwierząt poddanych jesienią ubojowi nie wykazało w narządach wewnętrznych żadnych zmian anatomopatologicznych, posiadających bezpośredni związek z brodawczycą. Jedynie u sztuk o wysoko zaawansowanych zmianach zanotowano wychudzenie jako następstwo utrudnienia przyjmowania pokarmu.

Badania histopatologiczne przeprowadzono na materiale pobranym za życia zwierząt oraz po ich śmierci. Skrawki utrwalano w 8% formalinie, zatapiano w parafinie, preparaty barwiono hematoksyliną-eozyną. W powiększeniu 24 x preparat przedstawia (ryc. 4) typowy obraz brodawczaka, w którym trzon łącznotkankowy otacza czapka zbudowana z na-

Ryc. 4

Ryc. 5

mnożonego nabłonka wielowarstwowego płaskiego, nie wykazującego dążności do rogowacenia, nie odszczepiającego się i nie wnikającego w głąb. W powiększeniu 165x nie stwierdzono nieprawidłowości komórek, świadczących o wzroście złośliwym (ryc. 5).

Poczynione obserwacje upoważniają do twierdzenia, że w powyższym przypadku rozlana brodawczyca jamy ustnej u lisów srebrzystych, jest chorobą zakaźną, może ulegać samowyleczeniu, a przebiec jej daje zwierzęciu odporność, która prawdopodobnie może być przekazana potomstwu.

T. ЖУЛИНСКИ, Т. ШУПЕРСКИ

ИНФЕКЦИОННЫЙ ПАПИЛЛОМАТОЗ РОТОВОЙ ПОЛОСТИ У СЕРЕБРИСТЫХ ЛИСИЦ

Через 2 года наблюдали инфекционный папилломатоз (papillomatosis infectiosa) у серебристых лисиц. Болело 60% всех животных (щенков и взрослых животных).

Разлитые бородавчатые разрастания развивались на слизистой оболочке десен шэк. Болезнь имела инфекционный характер; неоднократно наступало самовылечение а выздоравлившее животные приобретали иммунитет, который нередко передавался потомству.

T. ŻULIŃSKI & T. SZUPERSKI

INFECTIOUS PAPILLOMATOSIS OF THE MOUTH CAVITY IN SILVER FOXES

Description of papillomatosis of the mouth cavity in silver foxes. The disease affected in the course of two years 60 per cent of the animals. Both puppies and adult foxes succumbed to the disease. Papillomatous diffuse growths appeared on the mucous membrane of the gums of both jaws. The character of the disease was infectious, in many cases spontaneous recovery took place. Following infection the animals acquired immunity, which was many a time conferred to the offspring.

ST. MADEYSKI, J. NAWROCKI, J. SZAFIARSKI

Serowaciejące zapalenie węzłów chłonnych u owiec wywołane przez *Pasteurella multocida*

Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej Katowice.
Kierownik: doc. dr mgr. J. SZAFIARSKI.

Zmiany kliniczne serowaciejącego zapalenia węzłów chłonnych u owiec występują przy różnych chorobach bakteryjnych, ale przede wszystkim przy gruźlicy rzekomej (*lymphadenitis caseosa ovium*). Zmiany na tym tle opisali Dobijowa i Dziekoński w r. 1950 oraz Hauptman w r. 1955 w „Med. Wet”. Są one wywołane przez maczugowca gruźlicy rzekomej — *Corynebacterium pseudotuberculosis ovis* Preisz-Nocard. W r. 1954 ukazał się w „Wietierinarii” artykuł Łamichowa opisujący wystąpienie w zachodniej Syberii enzoptycznego schorzenia u owiec cechującego się tworzeniem się licznych serowatych ropni w okolicy głowy. Wyobniony zarzek pod względem morfologicznym i hodowlanym był zbliżony do maczugowca gruźlicy rzekomej, posiadał jednak wiele cech różniących go od niego. Szereg zagadnień dotyczących patogenezy, epizootologii, immunologii, profilaktyki oraz własności tego zarzaka są obecnie w opracowaniu.

Przypadek własny. W zakładzie doświadczalnym M. wystąpiło enzoptyczne schorzenie u owiec cechujące się ropieniem węzłów chłonnych. Sporadyczne przypadki zachorowań notowano przed 1949 r. masowe zachorowania wystąpiły dopiero w r. 1950, obejmując rokrocznie około 50% jarek.

Objawy kliniczne charakteryzują się wytwarzaniem ropni w węzłach chłonnych, bez podniesienia ciepłoty ciała, przy zachowanym lecz

zmniejszonym apetycie oraz przy mniejszym przyroście wagowym chorujących sztuk. Ropnie tworzą się w węzłach chłonnych najczęściej żuchwowych (*lnn. mandibulares*), rzadziej w węzłach chłonnych szyjnych powierzchownych (*lnn. superficiales s. praescapulares*), a najrzadziej w węzłach chłonnych kulszowych (*lnn. ischiadici*). Schorzenie dotyczy z reguły tylko jednego węzła chłonnego, chociaż stwierdza się przerzuty do innych węzłów; w trzech przypadkach nastąpiły przerzuty do węzłów chłonnych śródpiersiowych (*lnn. mediastinales*) a w dwóch przypadkach do jąder. Wszystkie te przypadki były śmiertelne. W początkowym okresie choroby występuje tylko powiększenie węzła chłonnego. Dlatego też w celu wczesnego rozpoznania choroby jest konieczna palpacja węzłów chłonnych przeprowadzona podczas badania klinicznego. Od wystąpienia pierwszych objawów do zmięknienia zaatakowanego węzła chłonnego upływa 10 do 20 dni. Choroba występuje w największym nasileniu w okresie późnej wiosny i wczesnej jesieni. Zapadają na nią owce bez względu na rasę i płeć. Najczęściej chorują jarki, rzadziej jagnięta nie młodsze niż 6-cio tygodniowe, wyjątkowo zaś sztuki starsze. Okres wylegania choroby wynosi prawdopodobnie około 6-ciu tygodni.

Zakład doświadczalny M. co roku sprzedaje kilkadziesiąt tryków i owiec i mimo sprawdzania stanu zdrowotnego zwierząt w terenie, nie spotkano się z reklamacją co do sprzedanych